

Obraz okupowanej Warszawy w *Pożegnaniu z Marią* Tadeusza Borowskiego

Obraz rzeczywistości wojennej w utworze

- szmuglowanie mięsa
- czarnorynkowy handel
- czarny humor oswajający rzeczywistość
- nielegalny handel jako podstawa funkcjonowania stolicy
- powszechność oszustw i kradzieży (sklepikarz oszukujący na wadze towarów, nieścisłości w księgach handlowych, kradzieże z niemieckich pociągów towarowych jadących na front, traktowanie firmy budowlanej jako „dojnej i cierplivej krowy”, oszukiwanie właściciela przez furmanów, kierownika i pozostałych pracowników)
- Polacy zachowują się nieetycznie, zarówno w stosunku do okupantów jak i do rodaków
- bogacenie się na pośrednictwie, wykorzystywanie położenia osób znajdujących się w gorszej sytuacji (paskarski sklepik przy torach jako punkt kontaktowy, wymiana towarów – mebli, kosztowności, złota z gettem, wywóz Żydów z getta za pieniądze, płacenie sklepikarzowi i policjantowi za pomoc w umożliwieniu ucieczki ludzi uwięzionych przez Niemców)
- kolaboracja z Niemcami (handel cementem, kupowanie towarów od obsługi wagonów sanitarnych wracających z frontu)
- nielegalność ludzkich działań (tajne komplety, pisma podziemne, konspiracja traktowana z pewnym lekceważeniem)
- próby ocalenia śladów przedwojennej normalności (spotkania towarzyskie studentów, dyskusje o literaturze i historii)
- nieustanne zagrożenie łapankami (losy Marii)
- pogardliwy stosunek do innych ludzi, zwłaszcza bezbronnych (o Żydówce wydostanej przez kierownika z getta mówi się wyłącznie „stara”)

Tadek jako student

- uważa budzenie miłości do drugiego człowieka za cel poezji i religii
- kocha Marię, okazuje jej czułość, troszczy się o nią
- zdobywa wiedzę (czyta książki o średniowieczu, sporządza notatki bibliograficzne, zapisuje na fiszkach cytaty i aforyzmy)
- poświęca wiele czasu na powielenie swojego pierwszego tomu poetyckiego (oburza się na pytanie o zyski, jakie mu to przyniesie)

Tadek jako handlarz

- wraz z narzeczoną produkuje i rozwozi bimber
- ucina rozmowę z woźnicą, który opowiada mu o sytuacji Żydów w getcie (nie chce się angażować w cudze problemy)
- kupuje pokątnie po zaniżonej cenie kilka worków cementu od robotników, którzy rozładowują towarowych
- godzi się na oszustwa księgowe w firmie budowlanej (w porozumieniu z kierownikiem okrada właściciela, który przez trzy miesiące opłacał mu studia)